

Viite: Ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön ohjauskirje ELY-keskuksille 12.4.2022

Nimeämispyyntö Lapin Helmi-yhteistyöryhmään

Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö ovat pyytäneet alueelliset elinkeino- liikenne ja ympäristövirastot perustamaan Helmi-ohjelman alueelliset yhteistyöryhmät.

Lapin ELY-keskus pyytää jakelussa mainittuja tahoja nimeämään jäsenen ja vara jäsenen perusteilla olevaan yhteistyöryhmään. Ehdotukset pyydetään toimittamaan Lapin ELY-keskuksen kirjaamoon 25.11.2022 mennessä osoitteella kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi.

Lapin alueellisen yhteistyöryhmän ensimmäinen kokous pidetään tiistaina 17.1.2023 klo 12:30 – 14:30. Kutsu kokoukseen ja Teams-linkki toimitetaan nimetyille työryhmän jäsenille 10.1.2023 mennessä.

Helmi-elinympäristöohjelma 2021–2030

Helmi-elinympäristöohjelma 2021–2030 on ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen ohjelma, jota toteuttavat yhdessä ministeriöiden hallinnonalojen organisaatiot. Ohjelman toteuttamiseen osallistuu laajasti muita toimijoita, kuten kuntia, järjestöjä, yhdistyksiä, paikallisyhteisöjä sekä muita ympäristö- ja metsäalan toimijoita. Toimia tehdään sekä suojelualueilla että niiden ulkopuolella. Ohjelman toimet perustuvat maanomistajien vapaaehtoisuuteen.

Helmi-ohjelman päätavoitteena on vahvistaa Suomen luonnon monimuotoisuutta ja parantaa elinympäristöjen tilaa suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla lintuvesiä, perinnebiotooppeja ja metsäisiä elinympäristöjä sekä pienvesiä ja rantaluontoa. Tavoitteena on myös edistää ekosysteemipalveluja, vesiensuojelua ja hiilensidontaa sekä ilmastonmuutokseen sopeutumista. Helmi-ohjelma on keskeinen toimenpidekokonaisuus Suomen luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämisessä.

Tavoitteet monimuotoisuuden tilan parantamiseksi

Helmi-ohjelma on ensimmäinen laaja kansallinen ohjelma, jonka pääroolissa ovat ennallistamisen ja luonnonhoidon toimet. Pelkkä suojeleminen ei yksin riitä. Keskeisenä tavoitteena on tarkastella elinympäristöjä ja niiden tarvitsemia ennallistamis- ja hoitotoimia laajoina kokonaisuuksina ja usean toimijan yhteistyönä. Helmi-ohjelman vahvuutena ovat elinympäristökohtaiset konkreettiset toimenpiteet ja kunnianhimoiset tavoitteet sekä metsä-, riista-, maatalous- ja ympäristöalan toimijoiden määrätietoinen yhteistyö niiden saavuttamiseksi.

10.11.2022

Helmi-ohjelman organisoituminen valtakunnallisesti ja alueellisesti tähtää toimenpiteiden kohdentamiseen yli elinympäristörajojen, eri toimijoiden yhteistyöllä ja rahoituskeinoja joustavasti yhdistäen. Toimenpiteitä tehdään sekä hallinnonalojen organisaatioiden itse toteuttamana että ostopalveluina ja hankkeina. Lisäksi Helmin toimia toteuttavat esimerkiksi järjestöt ja kunnat muun muassa valtion avustuksilla rahoitettuna.

Ohjelmassa asetetaan vuoteen 2030 ulottuvat laadulliset ja määrälliset tavoitteet jokaiselle Helmi-ohjelman elinympäristölle.

Soiden suojelu ja ennallistaminen

Soidensuojelun tavoitteena on erilaisten suotyyppien säilyminen edustavana ja toimivana verkostona. Soiden lisäsuojelua tarvitaan, jotta soiden uhanalaiset luontotyypit, suoyhdistymätyypit ja lajisto voidaan turvata riittävässä laajuudessa ja näin pysäyttää suoluontotyyppien ja -lajiston uhanalaistumiskehitys.

Suojelu yksin ei riitä, vaan ihmistoiminnan seurauksena heikentyneiden soiden tilaa on parannettava ennallistamisen keinoin. Ennallistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden avulla heikentynyt ekosysteemi pyritään palauttamaan mahdollisimman lähelle luonnontilaa. Soiden luonnontilaa parannetaan sekä suojelualueella että suojelualueen ulkopuolella toteutettavilla toimenpiteillä, kuten ojien tukkimisella ja vesien palautuksella.

Lintuvesien ja -kosteikkojen kunnostus ja hoito

Kunnostuksen ja hoidon tavoitteena on turvata ja vahvistaa uhanalaisten ja taantuneiden vesi- ja rantalintujen poikastuottoa ja pesimämenestystä sekä parantaa niille tärkeiden elinympäristöjen tilaa ja muuтонаikaisia ruokailu- ja levähtämismahdollisuuksia. Samalla parannetaan myös kosteikkoluonnon tilaa sekä lukuisten kosteikoilla elävien uhanalaisten kasvien ja hyönteisten sekä muiden eliölajien elinmahdollisuuksia.

Perinnebiotooppien kunnostus ja hoito

Tavoitteena on pysäyttää perinnebiotooppien luontotyyppien uhanalaistuminen ja kääntää kehitys parantuvaksi. Tavoitteena on laadukkaasti hoidettujen perinnebiotooppien muodostama verkosto niistä riippuvaiselle lajistolle. Tämä vaatii arvokkaimpien perinnebiotoppikohteiden hoitoa ja samalla heikentyneiden kohteiden kunnostamista, jotta ne saadaan uudelleen jatkuvan hoidon piiriin. Pääasialliset hoitokeinot ovat niitto ja laidunnus. Tärkeimpinä hoitajina toimivat maaseutuyrittäjät hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan maatalouden tukijärjestelmiä. Jotta perinnebiotooppien tilaa saadaan parannettua, tarvitaan myös muita toimijoita, kuten kuntia, yhdistyksiä sekä aktiivisia kansalaisia.

Metsien suojelu, ennallistaminen ja luonnonhoito

Tavoitteena on pysäyttää metsäluontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja parantaa metsäluonnon monimuotoisuuden tilaa. Suojelualueverkoston tilaa ja kytkettyvyyttä parannetaan suojelualueilla ja talousmetsissä tehtävillä ennallistamis- ja hoitotoimilla sekä kohdentamalla toimia alueille, joilla lajien ja luontotyyppien uhanalaisuus on suurinta. Talousmetsien monimuotoisuutta edistetään ympäristötukisopimuksilla ja luonnonhoitohankkeilla. Suojelua ja luonnonhoitoa kohdennetaan erityisesti uhanalaisen metsälajiston elinympäristöihin, uhanalaisimpiin metsäluontotyypeihin sekä soiden ja kivennäismaiden vaihtumisvyöhykkeisiin.

10.11.2022

Pienvesien ja rantaluonnon kunnostus ja hoito

Pienvesiin luetaan purot ja norot, lammet, lähteiköt ja lähteet sekä fladat ja kluuvit. Pienvesien kunnostuksen tavoitteena on palauttaa ihmistoiminnan seurauksena heikentynyt pienvesi ja sen lähiympäristö häiriötä edeltäneeseen tilaan. Vesistön luontaisen rakenteen, kytkeytyneisyyden ja veden laadun palauttamisella turvataan uhanalaisten lajien elinympäristöjä ja luontotyyppejä. Rantaelin ympäristöjen hoidon tavoitteena on estää avointen luontotyyppien umpeenkasvua, turvata niiden luontainen häiriödynamiikka ja lajiston elinolosuhteiden edellytykset. Pienvesien ja rantaluonnon kunnostuksessa valuma-alue tarkastelu ja arvokkaiden lähielinympäristöjen kuten rantametsien huomioiminen on ratkaisevaa vaikutusten turvaamiseksi.

Alueellinen yhteistyöryhmä ja sen tehtävät

Alueellisten yhteistyöryhmien tehtävänä on edistää Helmi-ohjelman toteutusta ja viestiä ohjelmasta alueellaan. Yhteistyöryhmiin kutsutaan mukaan keskeiset alueelliset järjestöt ja toimijat sekä maakuntien ja kuntien edustus.

Yhteistyöryhmät kohdentavat eri toimijoiden Helmi-töitä ja voivat ehdottaa Helmi-alueita. Yhteistyöryhmien aktiivisella toiminnalla löydetään laajempia elinympäristökokonaisuuksia, toimijoiden yhteistyö lisääntyy ja elinympäristöjen kunnostuksen ja luonnonhoidon sekä suojelun laajuus kasvaa. Alueellisen verkostoitumisen tavoitteena on parantaa tiedonkulkua, aktivoida toimijoita ja lisätä yhteistyötä sekä kohdentaa ja keskittää konkreettisia kunnostus- ja hoitotöitä mahdollisimman vaikuttavasti. Alueellisella ja paikallisella viestinnällä tavoitellaan maanomistajia ohjelman piiriin.

Tervetuloa mukaan alueellisen työryhmän toimintaan!

Luontoympäristöyksikön päällikkö

Jari Pasanen

Biologi

Kristiina Hoikka

Jakelu

Ammattiopisto Lappia
Kemijoen Vesien suojeluyhdistys ry
Kemi-Tornion Lintuharrastajat Xenus ry
Lapin ELY-keskus, E-vastuualue/Elinkeino, työvoima ja osaaminen
Lapin ELY-keskus, L-vastuualue/Liikenne ja infrastruktuuri
Lapin ELY-keskus, Y-vastuualue/Maankäyttö ja ympäristövaikutukset
Lapin hevosjalostusliitto
Lapin koulutuskeskus REDU
Lapin kunnat (21)
Lapin lampurit
Lapin liitto
Lapin lintutieteellinen yhdistys ry
Lapin maa- ja kotitalousnaiset

10.11.2022

Lapin rakennusperinne ja maisemanhoito ry
Lapin maakuntamuseo
Leader Koillismaa
Leader Outokaira Tuottamhan
Leader Peräpohjola
Leader Pohjoisin Lappi
Leader Tunturi-Lappi
Metsähallitus Lapin luontopalvelut
Metsähallitus Metsätalous Oy, Lappi
Metsähallitus Eräpalvelut
Suomen Metsäkeskus Lappi
Metsänhoitoyhdistys Itä-Lappi
Metsänhoitoyhdistys Kittilä
Metsänhoitoyhdistys Koillismaa
Metsänhoitoyhdistys Lappi
Metsänhoitoyhdistys Rovaniemi
Metsänhoitoyhdistys Salla
Metsänhoitoyhdistys Sodankylä
MTK-Lappi
Paliskuntain yhdistys
Saamelaisalueen koulutuskeskus
Saamelaismuseum Siida
Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin piiri ry
Suomen Riistakeskus Lappi

Tiedoksi

Tupuna Kovanen, SYKE

Tämä asiakirja KEHA/13364/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/13364/2022 har godkänts elektroniskt

Hoikka Kristiina 11.11.2022 11:51

Pasanen Jari 11.11.2022 12:16